

ΠΑΡΑΔΟΣΗ αρ. IV

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο του ιδιωτικού τραπεζικού δικαίου είναι οι τραπεζικές δραστηριότητες και ιδίως οι διάφορες μορφές τραπεζικών συμβάσεων. Οι τραπεζικές δραστηριότητες που μπορεί να ασκεί ένα πιστωτικό ίδρυμα στην Ελλάδα αναφέρονται ενδεικτικά στον κατάλογο του άρθρου 11 § 1 ν. 4261/2014.

II. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

1. Έννοια

"Τραπεζικός λογαριασμός είναι η λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών του πελάτη με τράπεζα στα βιβλία της τράπεζας με τη μορφή χρεωστικών ή πιστωτικών κονδυλίων σε χρονολογική σειρά". Δηλαδή είναι "ο συνοπτικός λογιστικός πίνακας, τμήμα των εμπορικών βιβλίων της τράπεζας, που τηρείται απ' αυτήν, προσδιορίζεται με συγκεκριμένο αριθμό, και απεικονίζει τις δοσοληψίες της τράπεζας με συγκεκριμένο πελάτη".

Για κάθε τραπεζική σύμβαση του πελάτη τηρείται ένας λογαριασμός.

Η ανωτέρω λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών πελάτη με τράπεζα στηρίζεται σε σύμβαση μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη η οποία ονομάζεται "σύμβαση λογαριασμού. Με το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού ιδρύεται σχέση τράπεζας-πελάτη.

2. Λειτουργία

"Η σύμβαση λογαριασμού είναι παρεπόμενη και επικουρική (επιβοηθητική) μιας άλλης τραπεζικής σύμβασης (π.χ. σύμβαση κατάθεσης, σύμβαση δανείου κλπ.)".

"Σε αντιστοιχία προς την τραπεζική σύμβαση, που εξυπηρετεί, ένας τραπεζικός λογαριασμός διακρίνεται σε:

- Λογαριασμό καταθέσεως (όψεως, ταμειυτηρίου)
- Λογαριασμό χορηγήσεως (πίστωσης, δανείου)
- Λογαριασμό γύρου (ή δοσοληψιών)".

Ο τραπεζικός λογαριασμός είναι χωρισμένος σε 5 στήλες:

- Στην πρώτη στήλη αναγράφεται ο αύξων αριθμός της εγγραφής.
- Στη δεύτερη στήλη αναγράφεται η ημερομηνία της εγγραφής.
- Στην τρίτη στήλη αναγράφεται η ημερομηνία κατά την οποία η εγγραφή αποκτά νομική ισχύ (ημερομηνία αξίας, valeur).
- Στη στήλη "Χρεώσεις" αναγράφεται το ποσό, που κάθε φορά η τράπεζα καταβάλλει στον πελάτη ή σε τρίτους (κατ' εντολή του πελάτη), σε εκτέλεση της εξυπηρετούμενης τραπεζικής σύμβασης (χρέωση του λογαριασμού, χρεωστική εγγραφή).
- Στη στήλη "Πιστώσεις" γράφεται το ποσό, που κάθε φορά ο πελάτης καταβάλλει στην τράπεζα σε εξυπηρέτηση της εξυπηρετούμενης τραπεζικής σύμβασης ή το ποσό που εισπράττει η τράπεζα για λογαριασμό του πελάτη ή το ποσό που καταβάλλουν τρίτοι υπέρ του πελάτη (πίστωση του λογαριασμού, πιστωτική εγγραφή).

Αν σε έναν τραπεζικό λογαριασμό οι πιστώσεις υπερβαίνουν τις χρεώσεις, δημιουργείται υπέρ του δικαιούχου πιστωτικό υπόλοιπο ως προς το οποίο ο πελάτης είναι δανειστής της τράπεζας.

Αν σε έναν τραπεζικό λογαριασμό οι χρεώσεις υπερβαίνουν τις πιστώσεις, δημιουργείται χρεωστικό υπόλοιπο ως προς το οποίο ο πελάτης είναι οφειλέτης της τράπεζας.

3. Ημερομηνία αξίας (valeur)

"Η ημερομηνία αξίας (valeur) δεν ταυτίζεται με την ημερομηνία υλοποίησης της συγκεκριμένης συναλλαγής (π.χ. κατάθεση χρημάτων). Συνιστά πλασματική ημερομηνία, η οποία λαμβάνεται υπόψη για την έναρξη των νομικών συνεπειών της συναλλαγής, ως προς την τοκοφορία ή τη διαθεσιμότητα του ποσού της συναλλαγής".

4. Δικαιούχος τραπεζικού λογαριασμού

"Δικαιούχος του λογαριασμού είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (πελάτης) στο όνομα του οποίου έχει ανοιχθεί ο τραπεζικός λογαριασμός και αντλεί δικαιώματα ή υπόκειται σε υποχρεώσεις με βάση την τραπεζική σύμβαση, προς εξυπηρέτηση της οποίας τηρείται ο λογαριασμός". Το πρόσωπο αυτό είναι ο δανειστής της απαίτησης στο υπόλοιπο του τραπεζικού λογαριασμού (αν ο λογαριασμός είναι πιστωτικός) ή ο οφειλέτης της (αν ο λογαριασμός είναι χρεωστικός).

Ο δικαιούχος του τραπεζικού λογαριασμού δεν απαιτείται οπωσδήποτε να έχει συμβληθεί ο ίδιος με την τράπεζα. Έτσι, αν κάποιο πρόσωπο είναι ανίκανο ή περιορισμένα ικανό για δικαιοπραξία, μπορεί να ανοίξει τραπεζικό λογαριασμό μέσω του νόμιμου αντιπροσώπου του.

Αν πεθάνει ο δικαιούχος τραπεζικού λογαριασμού και υπάρχουν περισσότεροι κληρονόμοι, οι τελευταίοι γίνονται από κοινού δικαιούχοι του τραπεζικού λογαριασμού.

Ο τραπεζικός λογαριασμός μπορεί να είναι:

- *Ατομικός*, δηλαδή υπέρ ενός ορισμένου φυσικού ή νομικού προσώπου.
- *Κοινός*, δηλαδή υπέρ περισσότερων του ενός φυσικών ή νομικών προσώπων.

Ο κοινός τραπεζικός λογαριασμός μπορεί να είναι:

- Κοινός τραπεζικός λογαριασμός με στενή έννοια (*διαζευκτικός*), στον οποίο ο κάθε δικαιούχος έχει από μόνος του εξουσία χρήσης και διάθεσης.
- Αδιάρητος ή ενωμένος ή συμπλεκτικός κοινός λογαριασμός, στον οποίο εξουσία διάθεσης και χρήσης διαθέτουν όλοι μαζί οι δικαιούχοι.

5. Υποχρεώσεις τράπεζας

Η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να ενημερώνει εγγράφως τον πελάτη για την κίνηση του τραπεζικού λογαριασμού του (π.χ. αποστολή από την τράπεζα στον πελάτη σε τακτά διαστήματα αντίγραφου της κίνησης του λογαριασμού του, statement of account).

6. Εσφαλμένη εγγραφή σε τραπεζικό λογαριασμό

"Αν γίνει εσφαλμένη εγγραφή σε βάρος του πελάτη από υπαιτιότητα υπαλλήλου της τράπεζας δημιουργείται ευθύνη της τράπεζας για αποκατάσταση της τυχόν ζημίας που προκλήθηκε στον πελάτη.

Από την άλλη πλευρά, αν γίνει εσφαλμένη εγγραφή σε βάρος της τράπεζας από υπαιτιότητα υπαλλήλου της τράπεζας, η τράπεζα δεν μπορεί μονομερώς να ακυρώσει με αντίθετη λογιστική πράξη την εγγραφή (αντιλογισμός), αλλά οφείλει προηγουμένως να ενημερώσει τον πελάτη της".

III. ΑΛΛΗΛΟΧΡΕΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

1. Έννοια και λειτουργία

Ο αλληλόχρεος λογαριασμός διέπεται από συγκεκριμένους όρους με βάση την ειδικότερη συμφωνία των μερών και λειτουργεί ως ακολούθως:

- Ύπαρξη μιας ή περισσότερων κύριων συναλλαγών μεταξύ δύο προσώπων, από τα οποία το ένα τουλάχιστον είναι έμπορος (*σχέση εμπορικής συνεργασίας*).
- Κατάρτιση ενιαίου λογαριασμού προκειμένου να εξυπηρετούνται η κύρια συναλλαγή ή οι κύριες συναλλαγές (*παρεπόμενη συναλλαγή*).

- Στον ενιαίο λογαριασμό (αλληλόχρεο) καταχωρούνται και από τα δύο μέρη απαιτήσεις και αντίστοιχες καταβολές (αποστολές) που δημιουργούνται και αντίστοιχα πραγματοποιούνται στα πλαίσια της κύριας συναλλαγής ή των κύριων συναλλαγών (δυνατότητα αμοιβαίων αποστολών).
- Όταν μια απαίτηση καταχωρηθεί στον αλληλόχρεο λογαριασμό χάνει την αυτοτέλειά της και δεν μπορεί πλέον ο δικαιούχος της να τη διεκδικήσει αυτοτελώς ούτε να τη μεταβιβάσει (απόλεια αυτοτέλειας απαίτησης, αναστολή ικανοποίησης απαίτησης μέχρις ότου κλείσει οριστικά ο λογαριασμός).
- Ανά εξάμηνο (ή σε μικρότερα τακτά χρονικά διαστήματα που έχουν συμφωνήσει τα μέρη), ο αλληλόχρεος λογαριασμός κλείνει και οι εκατέρωθεν απαιτήσεις και καταβολές που έχουν ήδη καταχωρηθεί, συμψηφίζονται μεταξύ τους και, σε όση έκταση καλύπτονται, εκκαθαρίζονται και αποσβήνονται (περιοδικό κλείσιμο αλληλόχρεου λογαριασμού: εκκαθαριστικός συμψηφισμός απαιτήσεων και αντίστοιχων καταβολών).
- Το κατάλοιπο που προκύπτει κατά το περιοδικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού είναι προσωρινό και μεταφέρεται ως κονδύλιο στην επόμενη περίοδο. Ο δικαιούχος δεν μπορεί να το απαιτήσει (περιοδικό-προσωρινό κλείσιμο αλληλόχρεου λογαριασμού: το κατάλοιπο δεν είναι απαιτητό).
- Κατά το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού με τη λήξη και της κύριας συναλλαγής ή των κύριων συναλλαγών που ο λογαριασμός εξυπηρετεί, γεννιέται απαίτηση υπέρ του ενός ή του άλλου μέρους για το τελικό κατάλοιπο που προκύπτει (οριστικό κλείσιμο αλληλόχρεου λογαριασμού: το κατάλοιπο είναι απαιτητό).

Διατάξεις για τον αλληλόχρεο λογαριασμό περιλαμβάνονται στα άρθρα 112 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, 874 του Αστικού Κώδικα, 47 και 64-67 του νομοθετικού διατάγματος 17.7/13.8.1923. Κατά τα λοιπά ισχύουν έθιμα και συνήθειες που έχουν αναπτυχθεί στην εμπορική-τραπεζική πρακτική.

2. Κλείσιμο αλληλόχρεου λογαριασμού

"Ο αλληλόχρεος λογαριασμός κλείνει περιοδικά ανά εξάμηνο (βλ. άρθρο 112 § 2 εδ. α' ΕισΝΑΚ). Μπορεί όμως να συμφωνηθεί ότι θα κλείνει και σε μικρότερα χρονικά διαστήματα" (π.χ. ανά τρίμηνο). Δεν αποκλείεται να συμφωνηθεί ότι κάποιο από τα μέρη μπορεί να κλείνει τον αλληλόχρεο λογαριασμό μονομερώς οποτεδήποτε, χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση ή καταγγελία.

"Περαιτέρω, ο αλληλόχρεος λογαριασμός κλείνει οριστικά είτε με την πάροδο του συνυπολογισμένου χρόνου, είτε με καταγγελία, είτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο".

3. Τοκοφορία κονδυλίων αλληλόχρεου λογαριασμού

Σύμφωνα με το άρθρο 112 ΕισΝΑΚ, αν υπάρχει αλληλόχρεος λογαριασμός μεταξύ προσώπων το ένα τουλάχιστον από τα οποία είναι έμπορος τότε:

- (1) Από την ημέρα που ο λογαριασμός κλείνει περιοδικά (είτε ανά εξάμηνο είτε ανά τρίμηνο), το κατάλοιπο (δηλαδή το κονδύλιο που μεταφέρεται στην επόμενη περίοδο) είναι αυτοδικαίως τοκοφόρο (δηλαδή είναι τοκοφόρο, και αν ακόμα δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της υπερμερείας, βλ. ΑΚ 345).
- (2) Από την ημέρα που ο λογαριασμός κλείνει περιοδικά (είτε ανά εξάμηνο είτε ανά τρίμηνο), το κατάλοιπο (δηλαδή το κονδύλιο που μεταφέρεται στην επόμενη περίοδο) είναι αυτοδικαίως τοκοφόρο, έστω κι αν ο λογαριασμός περιέχει κονδύλια από τόκο που οφείλεται για διάστημα μικρότερο από ένα έτος (απόκλιση από άρθρο 296 ΑΚ).

4. Λήξη σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού

Τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν οποτεδήποτε τη λήξη της σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού. Περαιτέρω ο αλληλόχρεος λογαριασμός λήγει όταν περατωθεί η μεταξύ των μερών συνεργασία καθώς και όταν πτωχεύσει ή πεθάνει το ένα από τα δύο μέρη. Τέλος, κάθε ένα από τα μέρη μπορεί να επιφέρει το οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού ως συνέπεια της καταγγελίας της κύριας σύμβασης.

5. Παράδειγμα αλληλόχρεου λογαριασμού

Ο Σ είναι εισαγωγέας και διανομέας σιταριού που δραστηριοποιείται στην Αθήνα και ο Κ εισαγωγέας και διανομέας καλαμποκιού που δραστηριοποιείται στη Θεσσαλονίκη. Συμφωνούν ότι ο Σ θα πωλεί στον Κ την 15^η ημέρα κάθε μήνα (έναρξη 15.1.2015) την ποσότητα σιταριού που του περισσεύει με τιμή 200 Ευρώ /τόνο πληρωτέα την ίδια ημέρα (ο Κ θέλει να διανέμει σιτάρι στη Θεσσαλονίκη) και ο Κ αντίστοιχα θα πωλεί την 15^η ημέρα κάθε μήνα (έναρξη 15.1.2015) την ποσότητα καλαμποκιού που του περισσεύει στον Σ με τιμή 100 Ευρώ /τόνο πληρωτέα την ίδια ημέρα (ο Σ θέλει να διανέμει καλαμπόκι στην Αθήνα).

Για να αποφεύγονται οι συχνές μετακινήσεις χρημάτων στο πλαίσιο της συνεχούς συνεργασίας τους και για να απλοστευθούν οι πληρωμές, οι Σ και Κ συμφωνούν να δημιουργήσουν έναν ενιαίο λογαριασμό όπου θα καταχωρούνται οι απαιτήσεις και οι καταβολές του καθενός. Οι εκατέρωθεν απαιτήσεις και καταβολές που έχουν καταχωρηθεί θα συμψηφίζονται και εκκαθαρίζονται στις 21:00 μμ την 15^η κάθε μήνα (έναρξη 15.1.2015). Ωστόσο, συμφωνούν ότι το κατάλοιπο που θα προκύπτει από την εκκαθάριση κάθε 15^η του μήνα θα είναι προσωρινό και δεν θα είναι πληρωτέο την ημέρα αυτή, αλλά θα μεταφέρεται για την επόμενη μηνιαία περίοδο.

Τέλος, συμφωνούν ότι ο ενιαίος λογαριασμός θα κλείσει οριστικά την 15.4.2015 οπότε το όποιο κατάλοιπο έχει μείνει στο λογαριασμό κατά την ανωτέρω ημερομηνία θα είναι πληρωτέο. Η συνεργασία πραγματοποιείται χωρίς προβλήματα και μπορεί να απεικονισθεί σε πίνακα ως ακολούθως:

Ημερομηνία	Πωληθέν σιτάρι από Σ	Οφειλόμενο τίμημα από Κ	Πωληθέν καλαμπόκι από Κ	Οφειλόμενο τίμημα από Σ	Κονδύλιο που μεταφέρθηκε από προηγούμενη περίοδο	Προσθέσεις - αφαιρέσεις, συμψηφιστική εκκαθάριση, Κατάλοιπο
15.1.2015	5 τόνοι	1000 ευρώ	8 τόνοι	800 ευρώ		Κ οφείλει 200 ευρώ
15.2.2015	9 τόνοι	1800 ευρώ	13 τόνοι	1300 ευρώ	Κ οφείλει 200 ευρώ	Κ οφείλει 500 ευρώ Προσωρινό κατάλοιπο: Κ οφείλει 700 ευρώ
15.3.2015	2 τόνοι	400 ευρώ	12 τόνοι	1200 ευρώ	Κ οφείλει 700 ευρώ	Σ οφείλει 800 ευρώ Προσωρινό κατάλοιπο: Σ οφείλει 100 ευρώ
15.4.2015	6 τόνοι	1200 ευρώ	9 τόνοι	900 ευρώ	Σ οφείλει 100 ευρώ	Κ οφείλει 300 ευρώ Τελικό κατάλοιπο: Κ οφείλει 200 ευρώ Ο Σ μπορεί να απαιτήσει καταβολή 200 ευρώ από τον Κ

6. Τραπεζικός αλληλόχρεος λογαριασμός στα πλαίσια σύμβασης ανοίγματος πίστωσης

Ο τραπεζικός αλληλόχρεος λογαριασμός χρησιμοποιείται για να εξυπηρετήσει μια βασική σχέση συνεργασίας μεταξύ τράπεζας και πελάτη. Στην πράξη η συνηθέστερη μορφή του τραπεζικού αλληλόχρεου λογαριασμού είναι ο ανοικτός (ή τρέχων ή τρεχούμενος) λογαριασμός, ο οποίος συμφωνείται μεταξύ τράπεζας και πελάτη για να εξυπηρετήσει είτε υφιστάμενη σύμβαση κατάθεσης είτε σύμβαση ανοίγματος πίστωσης είτε σύμβαση γύρου.

IV. ΑΠΟΔΟΧΗ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ή ΑΛΛΩΝ ΕΠΙΣΤΡΕΠΤΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

1. Εισαγωγή

"Κατάθεση υπάρχει όταν εκείνος που αποδέχεται καταθέσεις απευθύνεται στο κοινό και όχι σε μεμονωμένα άτομα". Όταν ο λήπτης των κατατεθειμένων χρημάτων είναι πιστωτικό ίδρυμα, τότε μιλάμε για τραπεζική κατάθεση. Η αποδοχή καταθέσεων αποτελεί *παθητική* τραπεζική εργασία, διότι η τράπεζα καθίσταται οφειλέτης των καταθετών της για τα κατατεθέντα σ' αυτήν ποσά, τα οποία αναγράφονται στο παθητικό σκέλος του ισολογισμού της.

"Η αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων είναι απαραίτητη καθώς τα χρήματα αυτά χρησιμοποιούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα για τη χρηματοδότηση της οικονομίας.

Περαιτέρω, η τραπεζική κατάθεση εξυπηρετεί και τα συμφέροντα των καταθετών καθώς:

- τα κατατεθειμένα χρήματα είναι εξασφαλισμένα από κλοπή ή απώλεια,
- ο καταθέτης μπορεί να προβεί σε ανάληψη (είναι δηλαδή εξασφαλισμένος ότι το πιστωτικό ίδρυμα θα είναι σε θέση να του επιστρέψει τα χρήματα όποτε τα χρειαστεί) και
- συνιστά επένδυση (όταν είναι έντοκη τα κατατεθειμένα χρήματα αποδίδουν τόκο)
- με τις εξελίξεις της σύγχρονης τεχνολογίας, ο καταθέτης μπορεί επίσης να χρησιμοποιήσει την τραπεζική κατάθεσή του για πληρωμές χωρίς μετρητά".

Υπενθυμίζεται ότι απαγορεύεται η κατ' επάγγελμα αποδοχή καταθέσεων από πρόσωπο το οποίο δεν έχει την ιδιότητα πιστωτικού ιδρύματος. Περαιτέρω, μόνο στις τραπεζικές καταθέσεις παρέχεται η προστασία του δημόσιου τραπεζικού δικαίου (π.χ. σύστημα εγγύησης καταθέσεων). Για την εξυπηρέτηση σύμβασης κατάθεσης μπορεί να δημιουργηθεί τραπεζικός λογαριασμός.

2. Ορισμός τραπεζικής κατάθεσης - νομική φύση

"Με την τραπεζική κατάθεση η τράπεζα αποδέχεται ξένα χρήματα ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια, κατά κανόνα πελατών της, για φύλαξη με την υποχρέωση απόδοσής τους κατά τον συμφωνηθέντα χρόνο ή

όποτε της ζητηθεί. Η τράπεζα αποκτά την εξουσία να χρησιμοποιεί τα κατατεθέντα ποσά". Πρόκειται για ανώμαλη παρακαταθήκη (εφαρμόζονται τα άρθρα 806, 827, 828, 829 και 830 του Αστικού Κώδικα).

3. Είδη τραπεζικών καταθέσεων

3.1 Κατάθεση όψεως

- Κατάθεση φυσικού ή νομικού προσώπου
- Συνήθως είναι έντοκη.
- Ο δικαιούχος μπορεί οποτεδήποτε να αναλάβει τα χρήματα ολικά ή μερικά (η τράπεζα είναι έτοιμη και υποχρεούται να αποδώσει τα χρήματα όποτε της ζητηθεί).
- Υπάρχει δυνατότητα να κινείται είτε (i) με έκδοση επιταγών από τον δικαιούχο (που σύρονται στον οικείο λογαριασμό) είτε (ii) με απευθείας αναλήψεις από το ταμείο της τράπεζας ή με κάρτα ανάληψης από ΑΤΜ.
- Μπορεί να συμφωνηθεί ως απλή κατάθεση ή με παράλληλη τήρηση τρέχοντος λογαριασμού ή /και με παράλληλη τήρηση λογαριασμού γύρου.
- Μπορεί να συνοδεύεται από συμφωνία για δυνατότητα του πελάτη για υπερανάληψη, που αποτελεί πρόσθετη σύμβαση ανοίγματος πίστωσης (ουσιαστικά δηλαδή δυνατότητα για χορήγηση πίστωσης-δανείου στον πελάτη).

3.2 Κατάθεση σε τρεχούμενο λογαριασμό

- Πρόκειται για κατάθεση φυσικού προσώπου, που δεν είναι έμπορος.
- Αποτελεί παραλλαγή της κατάθεσης όψεως. Ειδικότερα, πρόκειται για ανακυκλούμενη κατάθεση όψεως που εξυπηρετείται από την παράλληλη τήρηση τρέχοντος λογαριασμού: στον τρέχοντα λογαριασμό καταχωρίζονται όλες οι διενεργούμενες καταθέσεις του πελάτη, ως πιστωτικά κονδύλια του λογαριασμού, και όλες οι πραγματοποιούμενες αναλήψεις και πληρωμές από τον πελάτη, ως χρεωστικά κονδύλιά του.
- Εξυπηρετεί ανάγκες του πελάτη για διενέργεια πληρωμών και για εξόφληση των υποχρεώσεών του έναντι τρίτου (π.χ. εξόφληση λογαριασμών ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ).
- Κινείται (i) με επιταγές που εκδίδει ο πελάτης (του παρέχεται μπλοκ επιταγών) ή (ii) με εντολές του καταθέτη για πληρωμές (πάγιες ή κατά περίπτωση) ή (iii) με χρεώσεις δαπανών από τη χρήση πιστωτικών καρτών από τον καταθέτη.
- Συχνά συνοδεύεται από συμφωνία για δυνατότητα του πελάτη για υπερανάληψη.

3.3 Κατάθεση ταμειυτηρίου

- Κατάθεση όψεως φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- Ο δικαιούχος μπορεί οποτεδήποτε να αναλάβει τα χρήματα ολικά ή μερικά.
- Τα κατατεθειμένα ποσά είναι πάντοτε τοκοφόρα (συνήθως αποδίδουν περισσότερο τόκο από τις καταθέσεις όψεως).
- Οι αναλήψεις γίνονται με χρήση βιβλιαρίου καταθέσεως.
- Αποκλείεται η χρήση του σχετικού λογαριασμού για την έκδοση και πληρωμή επιταγής.

Το βιβλιάριο καταθέσεως είναι έγγραφο που εκδίδεται από μια τράπεζα στο όνομα του δικαιούχου κατάθεσης ταμειυτηρίου και στο οποίο απεικονίζεται από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή της τράπεζας η κίνηση του λογαριασμού (καταθέσεις, αναλήψεις, καταχωρίσεις τόκων κλπ). Τα δικαστήρια έχουν κρίνει ότι τράπεζα που κατέβαλε σε μη δικαιούχο βασίζομενη στην εμφάνιση από αυτόν του βιβλιαρίου καταθέσεως και σε πλαστογραφημένη υπογραφή του δικαιούχου ευθύνεται μόνο για δόλο ή βαριά αμέλεια (βλ. άρθρ. 3 νομοθετικού διατάγματος 17.7/13.8.1923)¹.

¹ Άρειος Πάγος (ΑΠ) 254/2011 Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου (ΧρΙΔ) 2011, 693. Δεν αποκλείεται, ωστόσο, η τράπεζα να έχει αυξημένη ευθύνη (δηλ. και για ελαφρά αμέλεια) ως παρέχουσα υπηρεσίες σε καταναλωτές σύμφωνα με το ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή (άρθρο 8 § 1: "Ο παρέχων υπηρεσίες ευθύνεται για κάθε ζημία που προκάλεσε υπαίτιως κατά την παροχή των υπηρεσιών"): βλ. αναλ. Ρόκα/Γκόρτσος, ό.π., σ. 223.

3.4 Προθεσμιακή κατάθεση

- Συμφωνία τράπεζας και καταθέτη ότι η κατάθεση θα είναι αποδοτέα μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος (ο πελάτης οφείλει να έχει δεσμευμένα τα κεφάλαιά του για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα).
- Συνήθως συμφωνείται υψηλό επιτόκιο, ανάλογο προς τη χρονική διάρκεια της κατάθεσης.
- Ως απόδειξη για τη διενέργεια της κατάθεσης η τράπεζα εκδίδει είτε ονομαστικές ομολογίες είτε πιστοποιητικά καταθέσεων (certificates of deposit) (όχι βιβλιάρια καταθέσεων).

3.5 Κατάθεση σε κοινό λογαριασμό (ν. 5638/1932)

- Χρηματικές καταθέσεις σε τράπεζα, που γίνονται στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων από κοινού.
- Συμφωνείται ο όρος ότι κάθε συνδικαιούχος μπορεί να κάνει χρήση της κατάθεσης, στο σύνολό της ή κατά μέρος, χωριστά (ενεργητική ενοχή εις ολόκληρον).
- Η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να αποδώσει την κατάθεση, στο σύνολό της ή κατά μέρος, σε οποιονδήποτε συνδικαιούχο ζητήσει πρώτος την ολική ή μερική απόδοσή της.
- Αν η τράπεζα αποδώσει την κατάθεση, στο σύνολό της ή κατά μέρος, σε έναν από τους συνδικαιούχους απαλλάσσεται για το ποσό που κατέβαλε έναντι των λοιπών συνδικαιούχων.
- Αν ένας από τους συνδικαιούχους ανέλαβε ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης, οι λοιποί συνδικαιούχοι μπορούν να στραφούν αναγωγικά κατά του δικαιούχου αυτού (και όχι κατά της Τράπεζας), ζητώντας κατανομή σε ίσα μέρη (εκτός αν αποδειχθεί διαφορετική αναλογία ή έλλειψη δικαίωματος αναγωγής).
- Στην κατάθεση σε κοινό λογαριασμό μπορεί να τεθεί ο όρος ότι, σε περίπτωση θανάτου του συνδικαιούχου, οι επιζώντες συνδικαιούχοι λαμβάνουν ό,τι είχε καταθέσει εκείνος που απεβίωσε, με δικό τους αποκλειστικό δικαίωμα και όχι με βάση ενδεχόμενο δικαίωμά τους ως κληρονόμοι του αποθανόντος συνδικαιούχου.

4. Λοιπά ζητήματα

4.1 Τόκοι και αδρανείς καταθετικοί λογαριασμοί (μη χρήση της κατάθεσης)

Εφόσον οι καταθέσεις συνιστούν δάνεια προς τις τράπεζες, κατά κανόνα οφείλονται από αυτές τόκοι στους καταθέτες. "Στους οφειλόμενους από τις τράπεζες τόκους καταθέσεων επιβάλλεται φόρος εισοδήματος με συντελεστή 10%. Ο φόρος αυτός παρακρατείται από τις τράπεζες και αποδίδεται στο Δημόσιο".

Περαιτέρω, "οι καταθέσεις στις τράπεζες περιέρχονται στο Δημόσιο, αν επί μια εικοσαετία δεν έγινε καμία κίνηση (πραγματική συναλλαγή) σε αυτές (λ.χ. ενημέρωση, ανάληψη, νέα κατάθεση κλπ.) (βλ άρθρα 6-10 του ν. 4151/2013).

4.2 Δικαιούχος

"Δικαιούχος τραπεζικής κατάθεσης δεν είναι υποχρεωτικά μόνο αυτός που κατάρτισε με την τράπεζα τη σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης, αλλά μπορεί να συμφωνηθεί ότι δικαιούχος είναι τρίτος (ή και τρίτος), εν ζωή ή και αιτία θανάτου".

4.3 Κάρτα αυτόματης ανάληψης και κατάθεσης σε τραπεζικό λογαριασμό

Σήμερα η κίνηση πολλών μορφών καταθέσεων (ιδίως των καταθέσεων όψεως) γίνεται με τη χρήση ειδικής μαγνητικής κάρτας που παρέχεται στον καταθέτη, μέσω των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATM), τις οποίες η τράπεζα έχει εγκαταστήσει σε διάφορα σημεία. Με τη χρήση της κάρτας και του μυστικού κωδικού αριθμού (PIN, Personal Identification Number), η ATM εκτελεί τις εντολές που της διαβιβάζει ο χρήστης της κάρτας ηλεκτρονικά (ιδίως αναλήψεις, καταθέσεις ή πληρωμές λογαριασμών).

Προϋπόθεση για τη δυνατότητα χρήσης της παραπάνω υπηρεσίας είναι η σύναψη σχετικής σύμβασης με την τράπεζα (κατάθεσης ή γύρου). Με βάση την παραπάνω σύμβαση "η τράπεζα εξουσιοδοτείται από το πελάτη της να χρεώνει (στα πλαίσια του ορίου ημερήσιας ανάληψης) ή, αντίστοιχα, να πιστώνει τον λογαριασμό του κατά το ποσό της ανάληψης ή της κατάθεσης".

Ο καταθέτης-κάτοχος της κάρτας είναι υποχρεωμένος να φυλάσσει την κάρτα και τον κωδικό ασφαλή και, αν χαθεί η κάρτα, να ειδοποιήσει αμέσως την εκδότρια τράπεζα. Αν καθυστερήσει την ειδοποίηση, ευθύνεται ο ίδιος για τις τυχόν αναλήψεις που στο μεταξύ μπορεί να έχει κάνει αυτός που βρήκε ή έκλεψε την κάρτα. Αν η κάρτα χαθεί και ο πελάτης ειδοποιήσει την τράπεζα αμέσως, η τράπεζα οφείλει να αποκαταστήσει την ζημία που προκλήθηκε στον κάτοχο της κάρτας. Αν, βέβαια, η τράπεζα, κατόπιν της έγκαιρης ειδοποίησης του πελάτη, ενεργήσει αμέσως ρυθμίζοντας τα ATM ώστε να μη δέχονται την απωλεσθείσα κάρτα (ακύρωση κάρτας), τότε δεν υπέχει ευθύνη για την τυχόν ζημία του πελάτη της.

4.4 Χρεωστική κάρτα

"Με την χρεωστική κάρτα (debit card) είναι δυνατή η αγορά αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών, χωρίς την καταβολή μετρητών ή άλλου μέσου πληρωμής, με αυτόματη χρέωση του λογαριασμού του πελάτη και αντίστοιχη πίστωση του λογαριασμού του πωλητή".

Ειδικότερα:

- η χρεωστική κάρτα εκδίδεται από τράπεζα
- το ηλεκτρονικό σύστημα της τράπεζας συνδέεται με επιχειρήσεις μέσω τερματικών ηλεκτρονικών μηχανημάτων (POS=Point of sales terminals)
- ο κάτοχος της κάρτας τοποθετεί ειδική μαγνητική κάρτα στο POS και πληκτρολογεί τον προσωπικό μυστικό κωδικό αριθμό του (PIN) καθώς και ορισμένο ποσό
- χρεώνεται αυτόματα ο λογαριασμός του κατόχου της κάρτας στην εκδότρια τράπεζα και πιστώνεται αντίστοιχα ο λογαριασμός της επιχείρησης.

4.5 "Έξυπνη" κάρτα

Οι τράπεζες, αλλά και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος μπορούν να εκδώσουν έξυπνες κάρτες (smart card). Η έξυπνη κάρτα αποτελεί μορφή ηλεκτρονικού χρήματος.

Ειδικότερα:

- Η "έξυπνη κάρτα" είναι εφοδιασμένη με "μικροτσιπ" όπου αποθηκεύεται ηλεκτρονικά ένα χρηματικό ποσό.
- Ο κάτοχος της κάρτας μπορεί να διενεργεί πληρωμές για αγορές αγαθών ή αποδοχή υπηρεσιών, χωρίς την καταβολή ρευστού, με εκροή αποθηκευμένων νομισματικών μονάδων από την κάρτα του και ισόποση εισροή με πίστωση στο λογαριασμό του πωλητή.
- Ο κάτοχος της κάρτας ενδέχεται να τηρεί καταθετικό λογαριασμό στην εκδότρια τράπεζα. Στην περίπτωση αυτή δεν προπληρώνει το ποσό της κάρτας στην εκδότρια τράπεζα, αλλά με το ποσό αυτό χρεώνεται ο λογαριασμός του (οπότε η "έξυπνη" κάρτα, προσομοιάζει με χρεωστική κάρτα). Αν ο κάτοχος της κάρτας δεν τηρεί καταθετικό λογαριασμό στην εκδότρια τράπεζα ή η κάρτα εκδίδεται από ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος, τότε ο κάτοχος αγοράζει την κάρτα από την εκδότρια τράπεζα ή το ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος προπληρώνοντας το ποσό της κάρτας.

4.6 Πληρωμές μέσω διαδικτύου (internet banking)

Ο δικαιούχος τραπεζικής κατάθεσης μπορεί να ασκήσει μέσω του διαδικτύου τα δικαιώματά του (π.χ. ανάληψη, κατάθεση), να διενεργήσει πληρωμές, να μεταφέρει κεφάλαια καθώς και να πραγματοποιήσει άλλες τραπεζικές πράξεις που συνδέονται με την τραπεζική κατάθεση. "Προκειμένου ο πελάτης να έχει την δυνατότητα αυτή, καταρτίζει με την τράπεζα σύμβαση παροχής τραπεζικών υπηρεσιών μέσω ειδικού λογισμικού, για την ενεργοποίηση του οποίου απαιτείται η χρησιμοποίηση προσωπικών κωδικών ασφάλειας". Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι από την ηλεκτρονική σύναψη και διεκπεραίωση τραπεζικών συναλλαγών προκύπτουν διάφορα ζητήματα (π.χ. θέματα ασφάλειας, βλάβη του υποστηρικτικού συστήματος και ποιος φέρει την ευθύνη στην περίπτωση αυτή, δυνατότητα ανάκλησης ή ακύρωσης της εντολής).